

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ต้องขังชาย เรือนจำเขต 2

ปรีชา สร้อยสน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2552

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปรีชา สร้อยสน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา ได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(.....)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)
.....กรรมการ
(.....)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนศิริ ทาโต อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่พยาบาล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในเรือนจำและทัณฑสถาน ตลอดจนผู้ต้องขัง ในเรือนจำเขต 2 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากการงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับอุดหนุนทุนวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัยจึงขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเฉลย คุณแม่ทองพิน สร้อยสน และพี่ ๆ ทุกคนที่ให้อำนาจใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูจดเวทิตาแด่ บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มี การศึกษาและประสบความสำเร็จมาตราบนานเท่านาน

ปรีชา สร้อยสน

50923637: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์/ผู้ต้องขัง/แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

นายปรีชา สร้อยสน: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ต้องขังชายเรือนจำ เขต 2 (FACTORS INFLUENCING AIDS PREVENTIVE BEHAVIORS AMONG MALE PRISONERS IN PRISON REGION 2) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, Ph.D. (Nursing), พรนภา หอมสินธุ์, Ph.D. (Nursing), 101 หน้า ปี พ.ศ. 2554.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ต้องขังชายในเรือนจำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดชายในเรือนจำทัณฑสถานเขต 2 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 407 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเอง ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป การรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ โดยเครื่องมือแต่ละชุดมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.7 ถึง 0.9 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ต้องขังด้วยกัน มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 และมีเพียงร้อยละ 50 ที่มีการใช้ถุงอนามัยทุกครั้ง ส่วนพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่ยังคงพบว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงบางอย่าง เช่น การใช้ของใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้อื่น การดัดแปลงอวัยวะเพศโดยใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่น การใช้อุปกรณ์การสักหรือเจาะตามร่างกาย การสัมผัสเลือด น้ำเหลืองโดยไม่มียูปรณ์ป้องกัน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า อายุ ($r = .14$) ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ($r = .38$) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ ($r = .31$) และการรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคเอดส์ ($r = .17$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน ส่วนปัจจัยด้านจำนวนครั้งของการต้องโทษ มีความสัมพันธ์เชิงลบ ($r = -.15$) กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า อายุ (Beta = .16) ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ (Beta = .33) จำนวนครั้งการต้องโทษ (Beta = -.14) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ (Beta = .21) เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ต้องขังชายเรือนจำเขต 2 ได้ ($R^2 = .24, p < .01$)

ดังนั้นในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ด้านการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังชาย ควรคำนึงถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ การพัฒนาทักษะการป้องกันตนเอง และการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรค

50923637: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER: M.N.S.

(COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: AIDS PREVENTIVE BEHAVIORS/ PRISONER/HEALTH BELIEF MODEL

PREECHA SROYSON: FACTORS INFLUENCING AIDS PREVENTIVE BEHAVIORS AMONG MALE PRISONERS IN PRISON REGION 2. ADVISORY COMMITTEE: RUNGRAT SRISURIYAWET, Ph.D. (Nursing), PORNNAPA HOM SIN, Ph.D. (Nursing), 101 P. 2011.

The purpose of this correlation research was to study AIDS preventive behaviors, and factors influencing AIDS preventive behaviors among male prisoners. The sample consisted of 407 strictly male inmates in the Prison Region 2. The sample was selected by multi-stage random sampling. The research instruments included general characteristics, perceptions of AIDS, knowledge about AIDS and AIDS preventive behaviors questionnaires with acceptable reliability of each instrument (0.7 - 0.9). Data were analyzed by descriptive statistics and stepwise multiple regression.

The results revealed that 42 prisoners (10.30 percent of prisoners) who reported having sex with inmates and only 50 percent of them reported consistently using condom. Overall score of AIDS preventive behavior for daily living was at good level, however, some high risk behaviors were found including sharing personal belongings with others, having genital modification and sharing tool with others, tattoo or puncture without clean or sterile tool, and contacting blood or serum without protective equipments. Bivariate analysis showed that age ($r = .13$), knowledge about AIDS ($r = .38$), perceived self-efficacy of AIDS prevention ($r = .31$), and perceived benefits of AIDS prevention ($r = .17$) were positively correlated to AIDS preventive behavior for daily living while the number of convicts ($r = -.15$) was negatively related to AIDS preventive behavior for daily living. Stepwise multiple regression identified that age (Beta = .16), knowledge about AIDS (Beta = .33), the number of convict (Beta = -.14), and perceived self-efficacy of AIDS prevention (Beta = .21) were statistically influencing factors and could explain AIDS preventive behavior for daily living ($R^2 = .24$, $p < .01$).

The finding suggests that program on enhancing AIDS preventive behavior for daily living in male prisoners should focus on AIDS education, skill training for AIDS prevention, and environmental arrangement for daily living in the prison.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ทำการศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคเอดส์.....	10
แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ.....	16
พฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์.....	22
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์.....	26
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
รูปแบบการวิจัย.....	35
ประชากร.....	35
การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิจัย.....	48
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยที่ศึกษา.....	48
ส่วนที่ 2 ระดับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของผู้ต้องขังชายเรือนจำเขต 2.....	53
ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ด้านการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังชาย เรือนจำเขต 2.....	57
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ของผู้ต้องขังชาย เรือนจำเขต 2.....	59
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
สรุปผลการวิจัย.....	61
อภิปรายผลการวิจัย.....	63
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	69
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก.....	79
ภาคผนวก ข.....	81
ภาคผนวก ค.....	83
ภาคผนวก ง.....	85
ภาคผนวก จ.....	88
ภาคผนวก ฉ.....	92
ภาคผนวก ช.....	95
ภาคผนวก ซ.....	97
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	101

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รายชื่อเรือนจำและทัณฑสถาน ในเขต 2.....	37
2 จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดและกลุ่มตัวอย่าง	38
3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	49
4 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่ศึกษา.....	52
5 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์.....	55
6 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ด้าน การดำเนินชีวิตในเรือนจำจำแนกรายข้อ	56
7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ด้านเพศสัมพันธ์จำแนกรายข้อ.....	57
8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ด้านการใช้ ชีวิตประจำวัน ของผู้ต้องขังชาย เรือนจำเขต 2	58
9 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธการก์ทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ด้านการดำเนินชีวิตของ ผู้ต้องขังชาย เรือนจำเขต 2	59

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แบบแผนความเชื่อทางด้านสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงเอชไอวี	20
2 โครงสร้างทฤษฎีความสามารถของตนเอง	22
3 กรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ของ ผู้ต้องขังชายในเรือนจำที่อยู่ในเขต 2	34
4 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง	39